

IL·LUSTRADORES

Carme Sanmartí

Teresa Julio

Caterina Riba

IL·LUSTRADORES

COL·LECCIÓ CATALANES DEL XX

Direcció de la col·lecció
Lluïsa Cotoner i Pilar Godayol

Comissàries:
Carme Sanmartí, Teresa Julio i Caterina Riba

Agraïments:
Aurora Altisent, Roser Capdevila, Pilarín Bayés, Maria Rius, Fina Rifà, Lluïsa Jover, Carme Solé Vendrell,
Montse Ginesta, Marta Balaguer, Violeta Denou.
Daniel Torrent, il·lustrador

Il·lustracions:
Biblioteca de Catalunya i les mateixes autores

Fotografies:
Francesc Àvila (Carme Solé Vendrell), Biblioteca de Catalunya (Lola Anglada)
Mercè Escalas Llimona (Mercè Llimona) i les mateixes autores.

Textos biogràfics:
Carme Sanmartí i Caterina Riba

Disseny:
Eumogràfic

Organitza:
Grup d'Estudis de Gènere: Traducció, Literatura, Història i Comunicació

Edita:
Servei de Publicacions de la Universitat de Vic
C. Sagrada família, 7. 08500 Vic
www.uvic.cat

ISBN:
978-84-941644-4-6

Organitza:

UVIC
UNIVERSITAT
DE VIC

GETLIHC
Grup d'Estudis de gènere:
traducció, literatura,
història i comunicació

Hí col·labora:

UVIC Universitat de Vic
Oficina de Gestió Cultural

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

UVIC
UNIVERSITAT
DE VIC

CEID
Centre d'Estudis
Interdisciplinaris de la Dona

CÀTEDRA UNESCO
Dones, desenvolupament
i cultures

Agència
de Gestió d'Ajuts
Universitaris
i de Recerca

5	IL·LUSTRADORES
7	PRESENTACIÓ DE L'EXPOSICIÓ
12	LOLA ANGLADA
16	MERCÈ LLIMONA
20	AURORA ALTISENT
24	MARIA RIUS
28	FINA RIFÀ
32	ROSER CAPDEVILA
36	PILARÍN BAYÉS
40	LLUÏSA JOVER
44	CARME SOLÉ VENDRELL
48	VIOLETA DENOU
52	MONTSE GINESTA
56	MARTA BALAGUER
60	AMB VEU PRÒPIA

IL·LUSTRADORES

L'exposició "Il·lustradores" és un homenatge a una selecció de dones que han practicat aquest art amb excel·lència.

A Catalunya, aquesta professió visqué una època daurada que s'inicià amb el Modernisme, caracteritzat per l'afany de modernitat i l'obertura cap a Europa. El període d'apogeu s'estengué durant el Noucentisme, en què proliferaren revistes i diaris en els quals la il·lustració tingué un paper predominant, i en què es desenvolupà també la il·lustració en revistes juvenils i literatura infantil. En aquest context, trobem Lola Anglada, la primera il·lustradora professional i punt de partida de l'exposició.

Després de la Guerra Civil es van prohibir les publicacions en català, i les il·lustradores van haver de buscar altres sortides professionals. Fins als anys cinquanta no aparegueren els primers llibres il·lustrats per artistes que ja havien publicat en els anys trenta i que feren de pont amb les generacions posteriors. Durant la dècada dels 60 sorgiren les revistes *Cavall Fort* i *l'Infantil*, i també es va reprendre l'edició de llibres il·lustrats en català. La represa de la il·lustració infantil i juvenil fou duta a terme essencialment per dones. Totes elles han obert el camí a les noves generacions.

El criteri que hem fet servir per a la selecció ha estat, d'una banda, l'any de naixement, anterior a 1955, i, de l'altra, el fet de representar les diverses tendències de la il·lustració a Catalunya. Voldríem fer notar que qualsevol tria implica necessàriament una renúncia i que som conscients que hem exclòs altres il·lustradores de talent igualment mereixedores de formar part de l'exposició.

El recorregut de la mostra segueix un ordre cronològic. De cadascuna de les autores presentem una biografia, una breu reflexió sobre la seva activitat, tres portades de llibres i tres il·lustracions representatives de la seva trajectòria professional.

Presentació de l'exposició *Il·lustradores* per Dani Torrent

18 de juny de 2013 a la Universitat de Vic

He de confessar que fer aquesta petita introducció a una mostra sobre tan il·lustres il·lustradores em provoca un gran respecte. I me'l provoca per partida doble: com a il·lustrador que sóc, em considero gran admirador de les seves obres i les reconec com una font inesgotable de gaudi i inspiració... però és recordant l'emoció que sentia de petit fullejant les pàgines dels seus contes que aquest respecte es converteix en quelcom de més íntim.

Si passem per aquesta exposició, no podem sinó adonar-nos de la riquesa de la il·lustració infantil al nostre país. Els diferents estils i tècniques, les variades personalitats de les artistes que en formen part exemplifiquen clarament la varietat, fecunditat i rellevància que aquest art ha tingut i segueix tenint a casa nostra. Així trobarem que la fantasia lírica de Lola Anglada, plena de màgia, ja sigui il·lustrant textos propis com *Margarida* o bé d'altri, recordem l'eternament sorprenent *Alicia al país de les meravelles*, comparteix espai amb la quotidianitat de Teo, creació del col·lectiu Violeta Denou, on reconeixem les petites coses del dia a dia. Les atmosferes poètiques i les elegants composicions unitàries d'una Carme Solé Vendrell conviuen aquí amb les pàgines bigarrades, plenes de detalls divertits i anècdotes sorprenents d'una Pilarín Bayés. L'inconfusible grafisme de Fina Rifa dialoga amb el de Lluïsa Jover; i la tendresa noucentista, amb matisos melancòlics de Mercè Llimona, es contraposa a la trapelleria gamberra de "les tres bessones" de Roser Capdevila, o als mons embogits d'una Marta Balaguer o una Montse Ginesta; des de les harmonies cromàtiques de Maria Rius al blanc i negre, increïblement poètic, d'Aurora Altisent. L'obra de totes elles és una mostra prou clara de l'excel·lència de la nostra il·lustració, que ultrapassant fronteres ha arribat a cotes de primer ordre internacional. I tot i això, aquesta disciplina segueix essent, al meu parer, poc dignificada. És per aquest motiu que exposicions com aquestes em semblen tan necessàries.

Sempre em sorprèn quan algú pregunta la diferència entre art i il·lustració, i més encara quan sorgeix en una escola d'arts aplicades, com ha succeït darrerament, denotant en certa manera un complex d'inferioritat de la il·lustració respecte, posem per cas, la

pintura de cavallet. Deixant a part la difícil qüestió sobre què és l'art, aquesta separació crec que es basa en uns preconceptes romàntics. És una mica com preguntar la diferència entre cuinar i fer mandonguilles. Molts cops, quan he de fer alguna exposició de pintura sobre tela, el veï del pis de sobre, el senyor Tutusaus, que em veu traginant grans quadres amunt i avall amb l'ascensor, es posa tot alegre i em pregunta com va el que ell anomena "la vida de l'artista". Però quan fa temps que nota certa calma a l'escala de l'edifici i li explico que és que estic amb feines d'il·lustració, després d'haver-li explicat en què consisteix això de la il·lustració, per sorpresa meva posa cara de condol, i em diu "tranquil, noi, les coses ja milloraran, la crisi...". Aquesta reacció sempre em deixa sense paraules, l'única cosa que se m'acut respondre és que a mi m'encanta fer il·lustració.

La veritat és que no trobo que hi hagi una diferència qualitativa entre la pintura per exposar i la il·lustració de llibres. I parlo des de l'experiència més que des de la reflexió ponderada, tal com faria un acadèmic, i per tant és una opinió totalment subjectiva. Per a mi, totes dues tasques requereixen un coneixement tècnic i totes dues comporten un esforç intel·lectual similar. En una, el propi artista ha de crear-se els seus propis condicionants, les seves pròpies regles, ha de cercar la millor manera d'exposar el seu món. En l'altra, ha d'adaptar el seu món a condicionants que vénen imposats (un text, un públic, un format...), i aquí l'enginy té un paper molt important.

Llavors aquesta diferent percepció d'ambdues modalitats de creació d'imatges vindria donada per la servitud de la il·lustració respecte a un text? No crec que sigui això, atès que la majoria de la pintura europea fins al segle XIX té com a base la literatura. Mai se'ns acudiria dir que la Capella Sixtina és menys valuosa artísticament per haver-se basat en la *Bíblia*.

Tampoc és el fet que una imatge estigui realitzada sobre suport de paper allò que diferencia una il·lustració d'una obra d'art. El suport res té a veure amb l'artisticitat d'una obra i tampoc una il·lustració no es defineix pel suport, tot i que tradicionalment, sobretot abans de la fotografia i els escàners, s'ha realitzat sobre paper, perquè era la millor manera de ser reproduïda en un llibre. Per això, durant segles, la tècnica bàsica emprada per a la realització d'il·lustracions va ser la del gravat calcogràfic. Ara la il·lustració es pot fer sobre tela, llauna, amb titelles o a base de macarrons.

I és que la il·lustració no és una tècnica, ni un estil, sinó una funció que es dóna a les imatges. I aquesta funció és la de ser reproduïda

acompanyant un text. Si veiem “La Càrrega” de Ramón Cases en un llibre d’història, aquí, per molt gran que sigui la tela sobre la que s’ha pintat, fa una funció il·lustrativa. La il·lustració com a disciplina artística, en conseqüència, és la de crear imatges destinades principalment a realitzar aquesta funció específica.

Però pot ser que aquesta valoració social de la il·lustració, inferior a la d’altres disciplines artístiques, en una societat com la nostra, on les activitats de prestigi social vénen assignades sistemàticament als homes -i on, parafrasejant les *guerrilla girls*, una dona ha d’anar nua per entrar en un museu-, ha permès una forta presència femenina en aquest camp, i especialment en el de la il·lustració infantil. Hi havia una època en què es parlava del femení com el sexe dèbil, de la mateixa manera voldria reivindicar un moviment per a què la il·lustració deixi de considerar-se un art menor.

També, com a companyes del text, les imatges són considerades secundàries. I m’agradaria fer aquí una mena de *paragone* portat al món del llibre infantil. I és que imatge i text funcionen de manera molt diferent. El llenguatge escrit és fortament codificat, la lectura d’aquest es fa linealment i seguint unes regles que aprenem des de petits. D’aquesta manera som plenament conscients d’allò que ens està dient, llegirem el text ordenadament i entendrem el significat de cadascuna de les paraules. El llenguatge visual, per la seva banda, és molt més lliure, amb unes normes més laxes, i nosaltres com a lectors no en tenim una formació rígida ni un mètode estructurat de decodificació, per tant ho fem de manera més espontània i anàrquica, i aquí rau la seva riquesa i poder de suggestió.

Generalment es valora allò quantificable, volem entendre-ho tot, i que tot sigui clar, per això considerem l’autor d’un llibre el seu escriptor. Però tot i que el text en molt casos sí que precedeix cronològicament la imatge (no és sempre així, però sovint s’escriu primer el text abans d’il·lustrar-lo), la força de l’àlbum il·lustrat rau en la suma d’allò visual i d’allò literari, imbricant-se fins a crear un llenguatge nou. La imatge i el text es complementen més que no se supediten. El text té una narrativa i la imatge en té una altra, les imatges ens poden explicar històries més enllà de les del text. Els dos llenguatges, així, s’enriqueixen mútuament. És per això, per aconseguir una màxima imbricació d’ambdós, convertint-se en un tot, en un llenguatge artístic en si mateix, que com el cinema, consta de text i contemplació, que moltes autores són alhora escriptores i il·lustradores.

Pel que hem dit fins ara, aquesta exposició que avui obrim se'ns presenta com a una molt necessària reivindicació d'allò que sovint passa desapercebut o és poc reconegut socialment, però és tan poderós que ens transforma, enfront d'allò dominant o imponent. I això és així per les tres premisses de les quals parteix aquesta exposició: per ser sobre dones, sobre il·lustració i destinada aquesta a un públic infantil. I és que la il·lustració infantil té un impacte en les nostres vides comparable a la més preuada de les obres que trobem als museus. La fascinació i l'encís que provoquen en els nens, que no es cansen de mirar-les repetidament, fins a l'extenuació dels pares o fins a la desintegració física del llibres (recordo com de petit els meus contes, per l'ús intensiu que en feia, anaven perdent pàgines, fins a convertir la meua biblioteca en una col·lecció de cobertes rígides sense res a dins) són una emoció que difícilment podrem comparar a cap altra experiència a mesura que ens anem fent grans.

La il·lustració estableix amb els infants una comunicació senzilla i directa, però alhora complexa i profunda. Molts dels meus records més estimats estan relacionats amb les imatges creades per les artistes que trobem en aquesta exposició, i per això el meu agraïment envers elles és infinit. I és que cada cop que un nen obre un llibre il·lustrat s'endinsa en un món nou, molt més real del que ho seria per un adult, desencadenant de vegades una empatia i una emotivitat que com a adults ens pot resultar difícil d'entendre. El prodigi d'elegància i tendresa, que és el *Tic-tac*, il·lustrat de manera magistral per Mercè Llimona, per exemple, recordo que em tenia molt amoïnada. La història era molt senzilla, repassava les activitats que una nena realitzava al llarg del dia acompanyada de la seva nina, el seu ós de peluix i un ànec, en un seguit d'espais amables i acollidors, en una línia molt noucentista. En general era un conte que em calmava i em provocava un sentiment d'harmonia. A mi però, el que em preocupava era que, dels pares, no n'hi havia ni rastre. Veia a la nena sopant sola amb el seu ànec o anant a comprar, i d'alguna manera això em feia pensar com seria una vida sense ells, em feia voler viure acompanyat. I és que les il·lustracions conformen el nostre aprenentatge emocional, de vegades d'una manera diferent a la pensada per l'autora, imprevisible com és el nostre pensament, i ens ajuda a entendre'ns millor a través de l'emoció i de la reflexió, que no estan tan allunyades. Ens fan comprendre vides que no són la nostra. Ens fan més empàtics.

Tots els sentiments d'un nen apareixien d'una manera o altra en els dibuixos dels contes. La melangia i la tristesa, l'alegria i la tendresa,

la por, el riure... Tot això estava en una gran lluna pintada per Carme Solé Vendrell, en un animat mercat de poble dibuixat per Pilarín Bayés o a una aula de l'escola d'en Teo, en un gos pelut de Fina Rifà, en un arbre amb les fulles acolorides per Maria Rius amb un taronja de tardor o en un castell encantat per Roser Capdevila. En un rinoceront de Lluïsa Jover, en una formiga de Marta Balaguer. En els tendres racons de Barcelona o en un mar immens que s'obre davant nostre dibuixat per Lola Anglada, immensa ella mateixa. Però si he d'anomenar el primer record que tinc d'un llibre il·lustrat, és el de *Bombolleta* de Montse Ginesta, publicat pocs mesos després de néixer jo, sobre una elefanta amb un barret vermell com una maduixa i que tenia gairebé oblidat. Preparant aquesta presentació m'ha tornat el seu record amb una emoció increïble, com la de tornar a una casa on havíem viscut molts anys enrere.

Ara quan torno a veure els meus llibres de petit, la percepció ha canviat, no és tan neta o innocent. Trobo valors que llavors no hi veia, potser també per deformació professional, i algun aspecte que per a mi de nen era tota una obsessió ha deixat de preocupar-me. Tendim a valorar les coses com a adults que som, i així de vegades menystenim el judici dels infants, perquè hem canviat la manera de veure el món, perquè hem oblidat com era veure les coses sense apriorismes. Tendim a pensar que la infantesa és una etapa preparatòria per a ser adults, i així no donem la mateixa importància a tot el camí que recorrem durant la vida. La seva opinió ens és irrellevant, però si valoréssim aquestes il·lustracions per la intensitat d'emoció capaces de provocar, us asseguro que no es podria comparar amb cap de les obres més cotitzades a les subhastes. Seria possible d'escriure una història de l'art a través de l'emoció?

I és que les il·lustracions per a un nen, més enllà de la funció didàctica que poden tenir, conformen el seu món, igual com ho fan la seva família o el seu carrer. Les coses creades prèviament a què naixem tenen quelcom d'etern, no ens imaginem un món abans de la seva aparició, i fins i tot se'ns fa estrany que algú les hagi creades. Podeu entendre llavors el respecte que em fa aquesta presentació, oi? Perquè com es pot presentar una exposició de qui va crear quelcom de tan integrat dins nostre com la mar, les muntanyes de Montserrat o la sopa de galets el dia de Nadal?

Moltes gràcies.

LOLA ANGLADA

LOLA ANGLADA I SARRIERA (Barcelona, 1892- Tiana 1984) es forma a l'Escola de la Llotja i a l'Acadèmia de Francesc Galí, on coincideix amb Joan Miró. Tanmateix, el seu autèntic mestre va ser el dibuixant Joan Llaverias. Des de molt jove col·labora amb la majoria de les revistes infantils catalanes de gran difusió, com ara *Cu-Cut*, *En Patufet*, *Violet* i *La Mainada*, però la seva activitat més destacada és la il·lustració d'una seixantena de llibres tant propis com d'altres autors. Entre 1915 i 1919 fa els dibuixos d'obres traduïdes d'Oscar Wilde, Perrault i Lewis Carroll, i també de contes d'autors catalans com Carner i Riba. El 1924 funda la primera revista infantil per a nenes, *La Nuri*, amb voluntat educativa.

El primer gran èxit l'assoleix amb la publicació d'*En Peret* (1928), protagonitzada per un nen del camp del qual s'explica la seva vida al llarg dels mesos de l'any, amb la intenció de despertar l'amor dels infants per la natura, seguit de *Margarida* (1929), que narra la història d'una nena del barri vell de Barcelona que desitja viure al camp, i *Narcís* (1930), el protagonista del qual és un nadó. També participa en les exposicions de Belles Arts, a les de Primavera i als Salons de Tardor.

Durant la Guerra Civil espanyola escriu i il·lustra *El més petit de tots* (1937), editat pel Comissariat de propaganda de la Generalitat, i protagonitzat per un nen milicià que es convertí en un símbol de la resistència contra el feixisme. El seu compromís amb la República l'obligà a amagar-se durant el franquisme, tot i que no abandonà Catalunya. D'aquesta època és l'obra *La Barcelona dels nostres avis* (1949).

Caracteritzada pel domini de la ploma, s'interessa pels temes populars, i a través dels seus dibuixos ofereix una àmplia mostra dels costums de finals del XIX i principis dels XX. Gaudí del reconeixement general dels seus contemporanis i destaca per ser la primera il·lustradora professional, en un moment en què aquesta activitat estava dominada pels homes.

«Jo crec que per escriure per a infants és necessari que l'escriptor se senti infant. Els meus llibres no els he escrit tots d'una tirada ni els he fet en un determinat nombre de dies. Han anat sortint de mica en mica, a estones, quan m'he sentit infant com aquells a qui anaven dedicats aquells llibres. Per a mi no cal ser savi per a fer llibre d'infants. N'hi ha prou amb tenir cor.»

Xavier Picanyol. "Margarida, el nou llibre de Lola Anglada",
La Nau, 394 (1929), p. 4.

Contes d'Oscar Wilde.

Col·lecció Lola Anglada, n. 1063

[Reproduït a M. Castillo, T. Mañà Terré, M. Rius.

Lola Anglada i l'ideal del llibre. Diputació de Barcelona, 2005.]

Contes Catalans.

Col·lecció Lola Anglada, n. 64.

[Reproduït a M. Castillo, T. Mañà Terré, M. Rius.

Lola Anglada i l'ideal del llibre. Diputació de

Barcelona, 2005.]

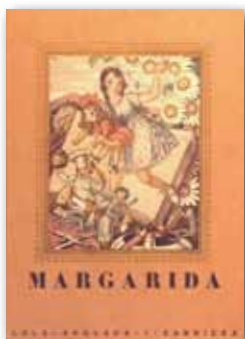

Una pepa (original).

Lola Anglada. *Les meves nines.*

Diputació de Barcelona, 1983.

Lola Anglada i Sarriera
Margarida
 Imp. Altés, 1928.

Lola Anglada i Sarriera
Ametllonet
 Ed. Poliglota, 1933.

Lewis Carroll
Alicia en el país de las maravillas
 Ed. Juventud, 1958.

MERCÈ LLIMONA

MERCÈ LLIMONA I RAYMAT (Barcelona, 1914-1997) es forma al taller del seu oncle, Josep Llimona, un dels màxims representants de l'escultura modernista, i posteriorment a la Llotja de Barcelona i a l'Acadèmia Dalmasas. El 1940 publica *Blancanieves*, el primer llibre, al mateix temps que dibuixa els seus propis contes en revistes infantils com *Mis chicas*, *Flechas y Pelayos*. Entre 1950 i 1970 es dedica sobretot a pintar nadesles i estampes.

D'entre els més de 50 llibres publicats destaquen *Tic Tac* (1942), *Nadal: poemes i cançons* (1978), *Bibí* (1981), *No m'oblidis*. *Diari d'una col·legiala* (1995), i també il·lustra contes de Hans C. Andersen, de Charles Perrault i de J. Barrie. Col·labora amb Seix Barral, Destino i amb les editorials Deux Coqs d'Or (França), Hymnsa, Juventud, Mondadori (Itàlia) i, durant els anys vuitanta, amb Random House (Estats Units), editorial amb la qual il·lustra *Strawberry*, narració que té com a protagonistes unes maduixes. També col·labora en la revista infantil *Tretzevents*.

Els dibuixos de Llimona formen un tot indestriable amb el text i no els concep per utilitzar-los de manera aïllada. En ells presenta un univers amable, familiar, ple de referències a la vida quotidiana. El seu traç és fi, i les seves il·lustracions són expressives, sensibles i tendres, riques en detalls i en densitat. En les seves imatges dominen els colors de tonalitats suaus i apagades. Amb el temps, els contorns dels dibuixos es tornen més difusos i les figures, inicialment més arrodonides, es van estilitzant.

Dugué a terme exposicions individuals a la Sala Rovira (1993 i 1996) i una antològica a Santa Àgata l'hivern de 1986-87. Fou presidenta de l'Associació d'Il·lustradors de Catalunya i del Cercle de Sant Lluç (1963-1966). Se li han concedit el Premi Nacional d'Il·lustració del Ministeri de Cultura (1980), la Creu de Sant Jordi, el Premi de la Generalitat al millor il·lustrador de llibres infantils (1984) i el Premi Serra d'Or (1984).

«Crec que una bona base tècnica ajuda molt. Després un fa el que vulgui. En la il·lustració invento les meves figures, per aconseguir-ho m'ha servit molt el meu treball amb models reals. Aprendre no vol dir perdre la teva personalitat.»

Montserrat Castillo. *Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil*, n° 61, p. 46

Mercè Llimona. *El meu àngel de la guarda.* Edebé, 2007.

Esbós de *Bibi i la primavera*
(Biblioteca de Catalunya. Barcelona).

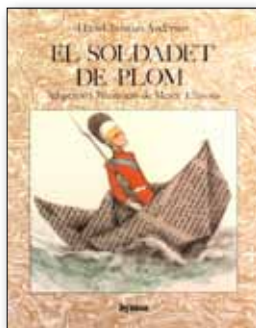

Aquarel·la original per als *Contes de Strawberry Shortcake*
(Biblioteca de Catalunya. Barcelona).

Mercè Llimona
Del temps de l'àvia
 Hymnsa DL, 1980.

Hans Christian Andersen.
El soldadet de plom
 Hymnsa DL, 1986.

Mercè Llimona (adaptació).
Blanca Nieves
 Edebé, 2006

AURORA ALTISENT

AURORA ALTISENT I BALMAS (Barcelona, 1928) es forma al costat de la seva mare primer i posteriorment amb els pintors i dibuixants Ángel López-Obrero i Ramon Rogent. Passa una primera etapa influïda per Cézanne i després pel puntillisme, però arran d'uns encàrrecs de pintura mural, li cal dominar formats més grans i introduir-se en la tècnica del fresc. Participa en diverses exposicions col·lectives i el 1956 du a terme la seva primera exposició individual a les Galeries Laietanes de Barcelona. Com a muralista realitza les decoracions de les esglésies de Prullans i Musser a Catalunya i d'altres als Estats Units. Tot i que amb menys freqüència, també practica l'escultura, caracteritzada per volums arrodonits.

Tanmateix, a partir de 1972 es dedica gairebé de manera exclusiva al dibuix. Les seves il·lustracions són publicades a Edicions 62, La Galera, Teide, Tusquets Editors, Onda, Proa, Editorial Regàs, Sd Edicions, RqueR Editorial, Lunwerg i Editorial Lumen.

Practica un traç minuciós i molt depurat amb el qual retrata espais amb un caire melancòlic. El seus dibuixos són molt meticulosos i nets, i plasma ambients carregats d'objectes que estan representats amb un extraordinari detallisme. La línia és pura, nítida i delicada.

Altisent també col·labora a *Cavall Fort*, i són especialment conegudes les il·lustracions dels llibres *Barcelona tendra* (1974) i *Botigues de Barcelona* (1978), escrits per Alexandre Cirici, i de *Salons de Barcelona* (1984) de Josep Carandell, una delicada mirada sobre els espais interiors i exteriors de la ciutat comtal. De l'obra de Mercè Rodoreda n'illustra *La noieta daurada i altres contes* (2005). Durant la dècada dels setanta i principis dels vuitanta exposa a la Sala Gaudí de Barcelona.

L'any 1999 l'Ajuntament de Barcelona li concedeix la Medalla d'Honor de Barcelona i també ha rebut la Medalla d'Or al Mèrit Artístic (2002).

«Sempre he dibuixat del natural, amb fred o amb calor, en un carrer, darrere d'una finestra o des d'un balcó, en una estació de trens o al darrere de la porta d'una botiga.»

G. Balui, Lluïsa Jover i M. Lluïsa Samaranch
(Coord). *Artistes a la cuina*,
Sd Ediciones, 2005.

Alexandre Cirici. *La Barcelona tendra*. Lumen, 1975.

Alexandre Cirici. *Botigues de Barcelona*. Lumen, 1979.

Isabel i Carme García Hernández
La mejor cocina extremeña escrita por las dos autoras Isabel y Carmen García Hernández.
 Tusquets, Barcelona, 1980.

Mercè Rodoreda
La noieta daurada i altres contes
 RqueR, 2005.

Aurora Altisent
Barcelona íntima
 RqueR editorial, 2006.

MARIA RIUS

MARIA RIUS I CAMPS (Sant Pere de Riudebitlles, 1938) estudia dibuix i pintura a la Llotja i a l'Escola Superior de Belles Arts Sant Jordi. Després assisteix a cursos a la Kunstwerkschule de Münster i a la Kunstgewebeschule de Berna, on completa la seva formació en grafisme i dibuix. Especialitzada en llibre infantil, ha il·lustrat més de 170 llibres i ha col·laborat amb editorials locals com Barcanova, Juventud, Onda, Proa, La Galera, Teide, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Himsa, Altea, Anaya, Trèvol, Cruïlla, Còmbel, però també amb d'altres d'estrangeres com Bordas (França), Barron's (Estats Units), Gaaken (Japó), Hernou (Dinamarca), Var-Skoda (Suècia). Entre els títols publicats, cal destacar *L'Avet valent* (1963), *La Núria i el seu gat* (1970), *Guaraçú* (1978), *Kalyndi* (1983) i *Macbeth* (1987). També ha col·laborat amb la revista *Cavall Fort* i ha elaborat materials didàctics com trencaclosques, jocs i cartells.

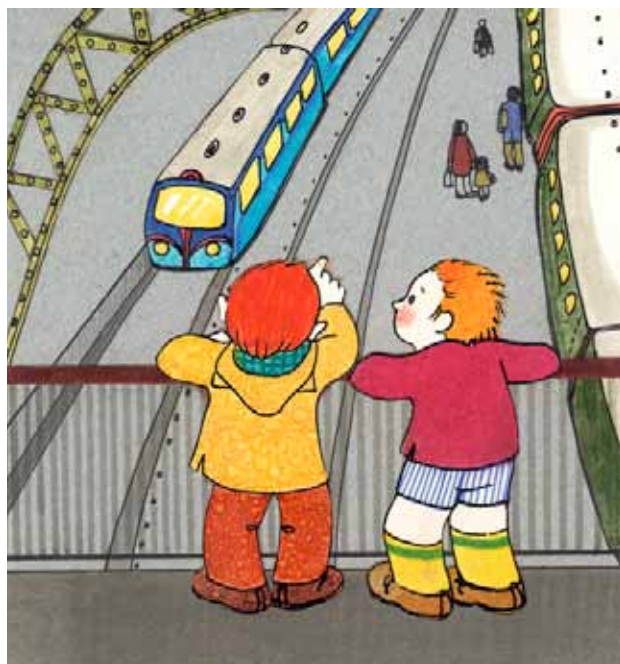
«La il·lustració és una
finestra oberta al món.»

Maria Rius, que treballa amb tècniques tradicionals, se centra en l'entorn immediat dels petits lectors. El seu és un estil quotidià i poètic amb un tractament del color atmosfèric i delicat. Els dibuixos, de formes arrodonides, inspiren tendresa i fan aflorar la màgia de les petites coses. Les temàtiques aborden especialment la descoberta dels cicles de la natura, els sentits, les celebracions, etc.

Va ser cofundadora del Consell Català del Llibre per a Infants, presidenta de l'Associació Professional d'Il·lustradors i el 1962 començà a treballar de professora a l'Escola Professional per a la Dona a Barcelona. Realitzà la seva primera exposició individual el 1987 a la Sala Jaimes, i després ha exposat a Barcelona i a altres poblacions catalanes, la darrera de les quals a Terrassa i Sant Pere de Riudebitlles (2013). També ha fet exposicions a Itàlia (1970), Txecoslovàquia (1981) i Japó (1988). Li han estat atorgats els premis Lazarillo (1968), C.C.E.I. (1971, 1974), Crítica Serra d'Or (1979, 1981) i el premi d'il·lustració de la Generalitat de Catalunya (1983).

Ricardo Alcántara. *Kalindi*. Humsa, 1983.

Sèrie *Accions*. Ed. Galera, 1973-75.

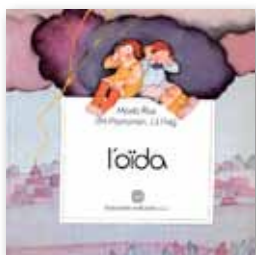
Maria Rius, J. M. Parramon i J. J. Puig.
L'olfacte. Parramon Edicions, 1984.

Ricardo Alcántara Sgarb

Guaraçú

Var Skola, 1978.

Maria Rius, J. M. Parramon i J. J. Puig

L'oida

Parramon Edicions, 1984.

Roser Rius i Maria Rius

L'Anna no vol fer-se gran

Ed. Cruilla, 2004.

FINA RIFÀ

FINA RIFÀ I LLIMONA (barcelonina nascuda a Palma el 1939) ha tingut una formació diversa en pintura i dibuix. Estudia al Cercle Artístic de Sant Lluc, als tallers de Núria Llimona i Josep Serra Llimona, i també a l'Escola de Belles Arts. Les seves primeres il·lustracions apareixen a *Cavall Fort* el 1962 i en els llibres *Chiribit* (1963) i *Tula la tortuga* (1964). Ha treballat per diferents editorials, especialment La Galera, Vicens Vives, Casals, Onda, La Magrana i Cruïlla, entre d'altres. Alguns dels llibres estan firmats per Marta Mata, Joaquim Carbó, Miquel Desclot o Xesco Boix. D'entre els llibres de text, destaca *Tris Tras* (1979), que va ensenyar a llegir a tota una generació.

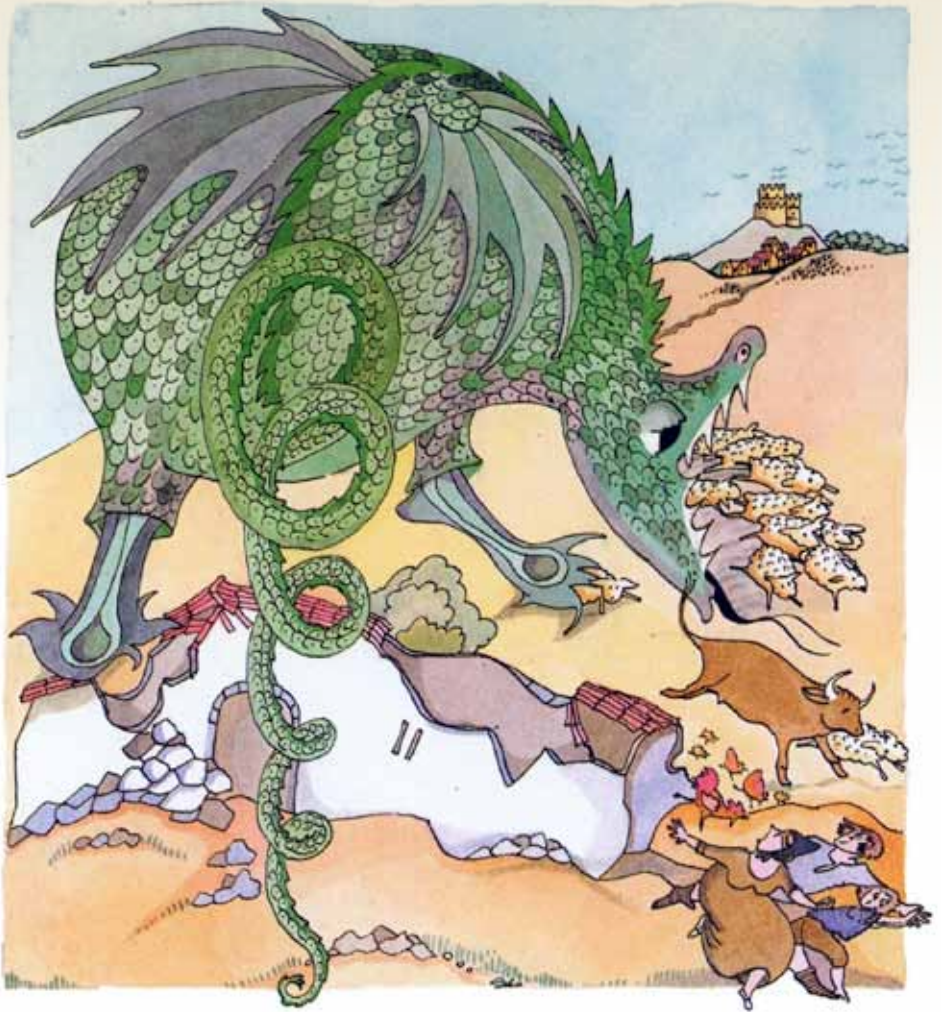
Ha col·laborat de manera permanent a les revistes *Cavall Fort* i *Tatano*, i també ha fet cartells, portades de discs i dissenys de joguines. Malgrat que la majoria de les seves il·lustracions són per a llibres infantils, n'ha il·lustrat alguns per a adults, com és el llibre de poesia *Si em dones l'adéu no et prenc pel mot* (1979) de Ricard Creus, *Nívia* (1981) d'Anton Carrera o *Ofrena de Capvespre* (2009) de Jordi Llimona.

Rifà té un dibuix net que combina amb un ús vaporós de les aiguades. La seva línia, que defineix contorns, és orgànica, fluida i plena de dinamisme. Ha practicat tècniques diferents amb preferència per la combinació de ploma negra amb tintes i llapis suaus. Inicialment emprava el color com a complement del dibuix, però després li atorga valor en ell mateix. El seu doble vessant d'il·lustradora i mestra ha motivat una preocupació per aconseguir la màxima interrelació entre els textos i els dibuixos, que són clars i entenedors, amb una voluntat tant formativa com estètica.

Periòdicament ha exposat a la Sala Rovira de Barcelona i ha participat en nombroses exposicions col·lectives en diferents ciutats catalanes, espanyoles i europees. Els anys 1986-1987 va ser presidenta de l'Associació Professional d'Il·lustradors de Catalunya.

«Sempre he procurat que
les meves il·lustracions siguin
comunicatives
i respectuoses amb el text.
Per a mi és molt important
la creativitat, obtenir
l'atmosfera fruit de la
imaginació i de l'estil personal
que he aconseguit.»

Jordi Vinyes. *La llegenda de Sant Jordi*.
Ed. La Galera, 1986.

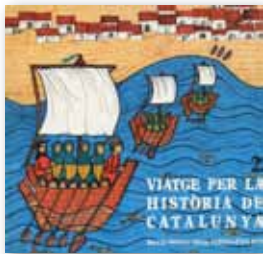

Bernat Cormand. *Set al cel*. Sd Edicions, 2007.

Joaquim Carbó. *La gorra*. Ed. La Galera, 2000.

Maria Novell, Oriol Vergés, Fina Rifa
Viatge per la història de Catalunya
 La Galera, 1975.

Miquel Desclot
Oi, Eloi?
 Ed. La Galera, 1995.

Joaquim Carbó
El gos de la masia
 Ed. Cruïlla, 2008.

ROSER CAPDEVILA

ROSER CAPDEVILA I VALLS (Barcelona, 1939) estudia a l'Escola Massana de Barcelona. A partir de 1980, després d'una època en la qual fa estampats sobre teles i pinta aquarel·les i olis, es dedica a la il·lustració i a l'elaboració de guions, especialment de llibres infantils, tot i que també il·lustra publicacions dedicades a joves i adults. És autora de més de 400 títols que ha publicat en les editorials Planeta, Teide, Destino, Onda, La Galera, entre altres. Entre els títols més destacats hi ha les col·leccions *Mirem* (1982-1984), *Viatge poètic per Catalunya* (1982) i, sobretot, *Les tres bessones* (1982-1990), personatges inspirats en les seves tres filles.

El 1990 inicia una col·laboració amb la productora Cromosoma per tal de fer la sèrie d'animació de *Les tres bessones*, en què les protagonistes, idèntiques, es diferencien pel color de la roba (verd, rosa o blau) i per alguns trets de personalitat: l'Helena sempre té gana, l'Anna és la més romàntica i la Teresa és la més intrèpida i decidida. L'èxit obtingut per aquesta sèrie l'ha portat a ser doblada a més de 35 llengües i a ser emesa per les televisions de 158 països.

Els seus entranyables personatges viuen peripècies màgiques, sovint inspirades en contes tradicionals, però tractades des d'una òptica quotidiana, desmitificadora i plena d'humor. Les tres bessones han estat presents en diferents fires i exposicions internacionals (Japó, Txecoslovàquia, Itàlia). Els dibuixos, de traç senzill, expressen amb efectivitat els sentiments dels personatges i demostren la gran capacitat d'observació de l'autora. El color acompanya amb encert la vivacitat de les facècies de les protagonistes.

Ha obtingut el premi Crítica Serra d'Or d'il·lustració (1983 i 1984), el premi d'il·lustració de la Generalitat de Catalunya (1986), el Premi Nacional de Cinema i d'Audiovisual (1999), la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (2004), i la medalla del Parlament (2010). El 2011 va donar el seu llegat, constituït per més de 3.000 dibuixos, litografies, gravats i contes, a la Biblioteca de Catalunya.

«Vaig tenir la sort de néixer amb el llapis a la mà. Per a mi la il·lustració és quelcom que es crea al cap, baixa pel braç i la mà, i quan arriba a la punta dels dits dibuixa allò que portes dins. Em considero afortunada per treballar en una cosa que em diverteix.»

Catherine de Lasa i Roser Capdevila. *Elodie Ciseau*. Bayard Poche, 1995.

Anne-Laure Bondoux i Roser Capdevila. *Le prince Nino à la maternouille*. Bayard, 2001.

Roser Capdevila.
Ep! No em deixeu sol
 Edicions Destino, 1997.

Enric Larreula i Roser Capdevila
La sorcière Camomille.
Oeuvres complètes
 Ed. Du Sorbier, 1998.

Roser Capdevila.
La vaca. 1993.
 (Trad. al coreà, 2001).

PILARIN BAYÉS

PILARÍN BAYÉS I DE LUNA (Vic, 1941) estudia a l'Escola de Belles Arts de Sant Jordi de Barcelona i és una de les protagonistes de la represa de la il·lustració catalana després de la Guerra Civil. Compta amb una de les produccions més abundoses del país, ja que ha il·lustrat més de 600 llibres, principalment de caràcter educatiu, didàctic i escolar, molts d'ells amb la voluntat de recuperar la cultura catalana i de posar-la a l'abast de tothom. Ha publicat per a les editorials La Galera, Eumo, Edebé, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, AUSA i Claret, entre altres, i també per a Ajuntaments i la Generalitat de Catalunya.

Així mateix ha dibuixat auques, cartells, àlbums de cromos, felicitacions i calendaris. Si bé la seva producció va principalment dirigida a un públic infantil i juvenil, també ha realitzat caricatures en publicacions periòdiques com *El Correo catalán*, *Oriflama*, o *El 9 nou*, i a partir de 1980 s'ha dedicat a fer quadres de gran format, amb la voluntat d'acostar-se al públic adult.

Els seus dibuixos es caracteritzen per un to infantívol i ingenu però alhora ple d'humor costumista, de gràcia i d'ironia. Amb la seva gran imaginació, intenta plasmar, de manera divertida, la societat, els sentiments, les activitats quotidianes i diferents oficis i tasques. Té un gran domini del dibuix, de traç únic, i busca la sincronia amb els textos que il·lustra. Acostuma a dibuixar amb llapis de colors i retoladors, destacant de manera especial la silueta. Les seves composicions estan ocupades per nombrosos personatges que formen part d'un conjunt, acompanyat sempre d'una gran quantitat d'elements, anècdotes i detalls.

El 1983 obtingué la Medalla d'Or d'Avinyó, ha rebut el Premi Crítica Serra d'Or (1992) i ha estat distingida amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1991), entre altres reconeixements.

«Un dibuixant no és una planta exòtica que floreix dins una campana de vidre, no és un geni espontani que ve del no-res: interacciona prioritàriament amb el seu públic, amb les circumstàncies històriques i geogràfiques i amb les persones que l'estimulen intel·lectualment. Aquest conjunt o una acció puntual ajuden a superar-te, et donen idees, fan sortir de tu capacitats que ni somiaves tenir.»

Pilarín Bayés, Montse Canudas i Febrer, Adelina Palacín i Josep Tíó.

Ai, Terri, Terri. Eumo Editorial, 1987.

Ricardo Villa-Real. *La Alhambra contada per nens en xinès*. Ed. Miguel Sánchez, 2010.

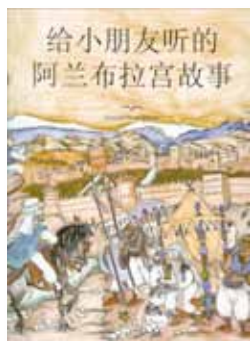
Marga Sala i Berta Noy. *Els lliris vermells de l'àvia Tílin*. Empúries, 2008.

Pilarín Bayés, Montse Canudas
i Febrer, Adelina Palacín i Josep Tió
Ai, Terri, Terri
Eumo Editorial, 1987.

Marga Sala i Berta Noy
Els lliris vermells de l'àvia Tílin
Empúries, 2008.

Ricardo Villa-Real
La Alhambra contada per nens en xinès
Ed. Miguel Sánchez, 2010.

LLUÏSA JOVER

LLUÏSA JOVER I ARMENGOL (Barcelona, 1942), llicenciada en Belles Arts, és autora i il·lustradora de nombrosos llibres infantils, juvenils i per a adults, publicats en editorials com Alfaguara, Anaya, Edicions 62, La Galera, Proa o Teide, entre altres. Ha il·lustrat en nombroses ocasions textos d'escriptors de prestigi, com en el cas de *Fideuet i la maldat amb potes* de Josep Maria Benet i Jornet (1983), *El largo viaje del mensajero* de Félix de Azúa (1991) o *La canción más bonita del món* de Miquel Desclot (1997). Dins la seva faceta de dibuixant, ha treballat als diaris *La Vanguardia*, *El País* o *el Puntavui*, en els quals ha desplegat una mirada crítica i mordaç sobre l'actualitat, i també ha dut a terme exposicions d'il·lustració i de gravat tant a l'estat espanyol com a l'estranger.

El seu estil és gràfic, amb un traç dinàmic i desimbolt sobre un fons abstracte. Es caracteritza especialment per un ús de la tinta molt personal amb el qual defineix contorns. Jover treballa a més amb altres materials: ha presentat diverses col·leccions d'ampolles, gerres i gots de vidre esmaltat, o sèries de safates de porcellana amb clares reminiscències homèriques. També ha realitzat algunes incursions en el món de l'audiovisual, com la col·laboració en els dibuixos animats "Ai l'ou ai l'ou" a TV3.

No tan sols destaca per la seva producció en diverses disciplines artístiques sinó per les seves reflexions al voltant de la tasca didàctica en aquest camp. Ha treballat de professora de dibuix a la Universitat Autònoma de Barcelona i també és autora d'articles i de llibres de contingut didàctico-pedagògic en l'àmbit de l'educació artística i les seves tècniques. El seu interès per la didàctica de les arts plàstiques l'ha portat a impartir diversos cursos i seminaris tant a nivell nacional com internacional.

La seva tasca ha estat reconeguda per diverses institucions i ha rebut nombrosos premis: Laus de Bronze FAD (1991), Il·lustració guanyadora d'UNICEF (1991), Olímpliada cultural (1991), Premi Alfa múltiple. FAD (1993), o el Winner Gourmand. World Cookbook Awards (2004).

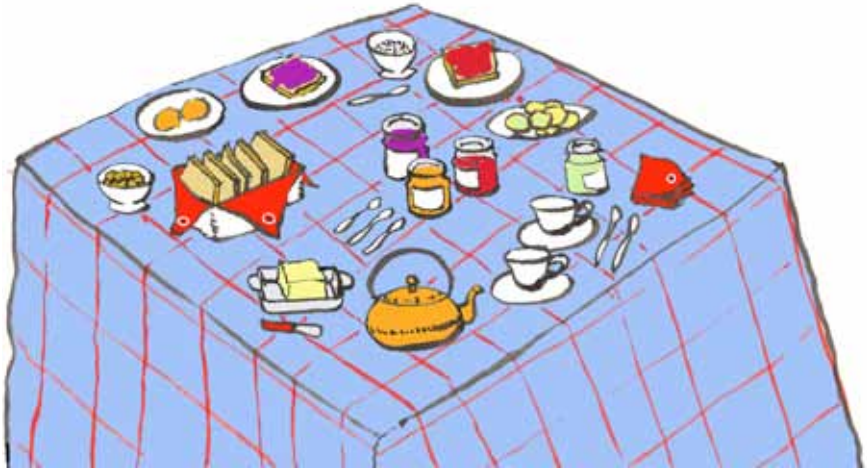
«La il·lustració per mi és un joc irònic, divertit i molt professional. Dibuixo la meua visió del món. Cada proposta és un repte i cada dibuix ha d'expressar alguna sensació o emoció per ell mateix. M'agrada el tacte del pinzell sobre el paper i treballo amb suports molt diferents. És un treball apassionant!»

Lluïsa Jover i Enric Santu . *D'Eva i els adamites*. Edició privada (150 exemplars), 2012.

Manuel Brugarolas i Lluïsa Jover. *Els conills savis*. Ed. Cruïlla i Siruela, 2010.

Georgina Regàs i Pere Castells. *Els secrets de les confitures*. Museu de la confitura, 2012.

Manuel Brugarolas i Lluïsa Jover

Els conills savis

Ed. Cruïlla i Siruela, 2010.

Lluïsa Jover i Enric Santuè

D'Eva i els adamites

Edició privada (150 exemplars), 2012.

Georgina Regàs i Pere Castells

Els secrets de les confitures

Museu de la confitura, 2012.

CARME SOLÉ VENDRELL

CARME SOLÉ VENDRELL (Barcelona, 1944) es forma a l'Escola Massana de Barcelona i comença a publicar els seus llibres l'any 1968. Se la coneix per les seves il·lustracions de contes, de la *Bíblia* (1989) i d'autors com Pere Calders, Martí i Pol, Espriu, Rodoreda, García Márquez, Capmany, Carbó, Escala, Rodenas i Brecht, entre altres. La seva trajectòria es consolida amb *En Benet i el seu roure* (1979), *Raspall* (1981), *Jo les volia* (1984), i *Els nens del mar* (1991), així com amb contes escrits per ella: *El nen del paraigua* (1981) i *La lluna d'en Joan* (1981), en el qual tracta el tema de la malaltia i l'absència, i que la llança internacionalment.

Solé es val de dibuixos on domina l'estat emocional per sobre de l'anècdota per tal d'apropar-se, mitjançant històries commovedores, a sentiments com la tristesa i la nostàlgia, poc abordats en la literatura infantil. L'autora projecta una mirada profunda i humanista que transfereix als textos que acompanya. Els protagonistes, sovint infants innocents d'ulls ben oberts, es mouen en un ambient amarat de poesia. A través de la il·luminació confereix unitat a les escenes, que arriben a adquirir autonomia estètica. Té un gran domini de la tècnica del dibuix i utilitza aquarel·la, *guache*, pastels, acrílics o olis.

El 1980 comença a exposar individualment la seva obra, realitza dues grans exposicions antològiques, al Memorial Museum de Taipei (1997) i al Palau de la Virreina (2001), i participa en moltes exposicions col·lectives a Espanya i a l'estranger. Il·lustradora de renom internacional, ha impartit classes a Taiwan, Brasil, Itàlia, Mèxic. En els darrers anys ha pintat olis amb rostres d'infants que són tractats amb un enfocament expressionista. També treballa en escenografies, vestuari de teatre, titelles i dramaturgia.

Solé participà en la creació de l'Associació Professional d'Il·lustradors, de la qual en va ser presidenta (1987-1989). Ha estat guardonada amb nombrosos premis, entre ells destaquen el Janusz Korczak de Polònia (1979), el Lazarillo (1981), l'Apel·les Mestres (1983), Catalunya (1984) el Premi Crític in Erba (1992), la Creu de Sant Jordi (2006) i el Premi de Cultura Còmic 2012.

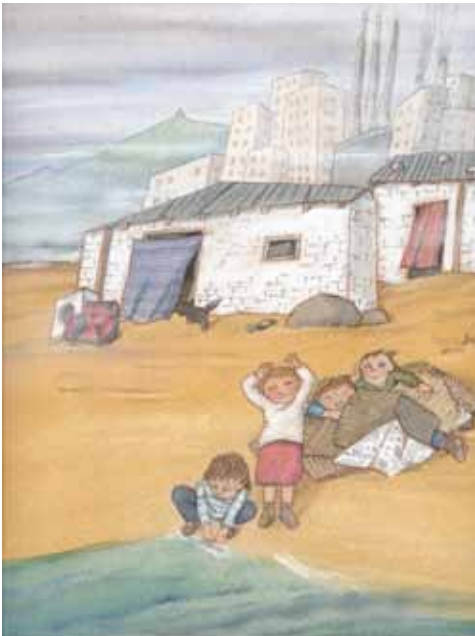
«La il·lustració és part de la meua vida, com el respirar. M'ha permès expressar-me i connectar amb l'imaginari infantil de diverses generacions. Tot un privilegi!»

Maria Martinez i Vendrell. *Jo les volia*. MARS, 1984.

Pere Calders. *Raspall*. MARS, 1983.

Jaume Escala. *Els nens del mar*. Syruela, 1991.

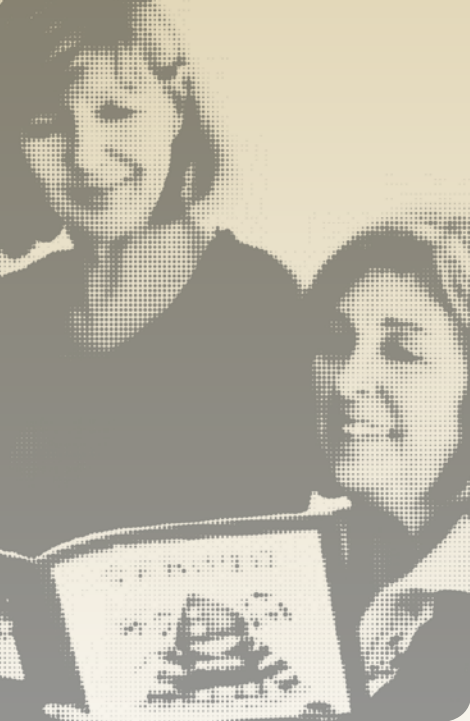
Carme Solé Vendrell
La lluna d'en Joan
 MARS, 1981.

Miquel Martí i Pol.
 Carme Solé Vendrell
L'aniversari
 MARS, 1983.

Bertold Brech. Carme Solé Vendrell
La croada dels nens
 Magenta Universal, 2011.

VIOLETA DENOÜ

VIOLETA DENOÜ és el pseudònim amb què firmen els treballs d'il·lustració Asun Esteban Noguera (Girona, 1948), Carlota Goya Vendrell (Barcelona, 1948) i Ana Vidal Cucurny (Barcelona, 1947). Després de realitzar els seus estudis de grafisme i disseny a l'Escola Elisava, Carlota Goyta i Asun Esteban creen Estudi Denou SCP l'any 1970 amb seu a Barcelona, Anna Vidal s'hi incorpora a partir del 1974 i la seva col·laboració dura fins l'any 1999.

Durant els sis primers anys fan dibuixos d'estampats destinats a la indústria tèxtil. Al mateix temps, realitzen dissenys gràfics, logotips, marques i alguns dissenys industrials per a diverses empreses. El 1976 fan un prototip de joguina de la qual sorgeix el personatge TEO i decideixen el pseudònim Violeta Denou, amb què les tres autores signen els llibres.

L'editorial Timun Mas publica el 1977 els tres primers títols d'en Teo: *En Teo va amb tren*, *En Teo va amb vaixell* i *En Teo va amb avió*, que són des del principi èxits de vendes. Des de llavors, Violeta Denou ha publicat al voltant de 180 títols dels quals se n'han fet diverses edicions. Algunes d'aquestes obres han estat traduïdes a més de 15 llengües, entre elles, el xinès.

Violeta Denou també ha publicat llibres en altres editorials com Grijalbo, Hyma i Editorial RM. Després de 35 anys, Timun Mas continua sent el segell editorial d'en Teo. S'han venut més de sis milions i mig d'exemplars d'en Teo, i Violeta Denou ha creat més de 4.000 il·lustracions artesanals.

Els llibres de Violeta Denou han estat guardonats amb el Premi Europeu de Letteratura Giovanille en la seva edició IX, Província di Trento, per *En Teo va a comprar*; el Premi Crític in Erba pel llibre *El Rio*, editat per Editorial Hyma; i *En Teo va amb tren* va ser declarat d'interès infantil pel Ministerio de Cultura. L'any 2011 el Ministerio de Cultura va concedir a Violeta Denou la Medalla de Oro al mérit en las Bellas Artes per la seva trajectòria professional i dedicació al foment i la difusió de l'art i la cultura.

«Ens fa molta il·lusió poder treballar pels infants, doncs és un món enriquidor que manté la seva frescor al llarg del temps. D'ençà que vàrem ser mares i fins ara que som àvies, mantenim aquest vincle creat amb els més petits i gaudim observant-los de ben a prop. D'ells aprenem constantment i la seva innocència ens inspira.»

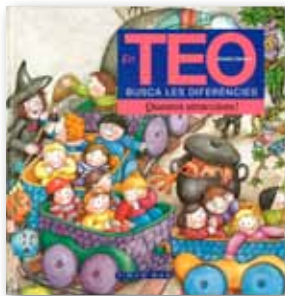
En Teo va al circ. Timun Mas, 1978.

En Teo i els seus avis. Timun Mas, 1999.

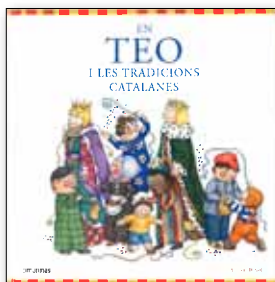

En Teo va a casa d'una amiga. Timun Mas, 2003.

*En Teo busca les diferències.
Quantes atraccions!*

Timun Mas, 2003.

En Teo i les tradicions catalanes

Timun Mas, 2005.

En Teo al castell del terror

Timun Mas, 2006.

MONTSE GINESTA

MONTSE GINESTA I CLAVELL (Seva, 1952) es forma a l'Escola d'Arts i Oficis Artístics de Barcelona. Des de llavors, ha publicat més de 150 obres, d'entre les quals podríem destacar-ne alguns títols com *Valentina Nas de Nap* (1988), *Fan el pallasso* (1990), *Guia de gegants i altres éssers extraordinaris* (1992) o *L'ocell meravellós* (2005). Ha treballat per Cruïlla, La Galera, Destino, Anaya, Acanto o Juventud. Ha il·lustrat contes, llibres de text, i és autora d'alguns contes infantils. També ha estat la directora de la revista juvenil *Tretzevents* des de l'any 1992 fins que es deixa de publicar l'any 2011. El tancament de *Tretzevents* coincideix amb un nou projecte, la revista *Piu-Piu*, la primera en català per a nens i nenes de fins a cinc anys, que també dirigeix sota l'ègida de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Les il·lustracions de Ginesta són fresques, lluminoses i divertides. Juntament amb Marta Balaguer, forma part de la nova fornada d'il·lustradores que trenca amb la transcendència de les seves predecessores. La preocupació de la generació anterior per difondre valors i salvaguardar la llengua és substituïda per una nova visió del món més lleugera i tenyida de sentit de l'humor. Els personatges de Ginesta tenen un toc grotesc que aconsegueix alterar les proporcions entre el cap i el cos o exagerant algun tret facial, i que acompanya amb actituds o relacions entre personatges que també produeixen un efecte còmic. D'altra banda, és partidària d'un tipus d'il·lustració que requereixi poc suport textual i que resolgui les idees amb els dibuixos, un model encarnat pels britànics Tony Ross o David Mckee que, tanmateix, no està gaire estès a Catalunya.

Tot i que és coneguda principalment com a il·lustradora, el seu univers creatiu abraça moltes altres disciplines a través de les quals es reinventa constantment: ha fet pel·lícules d'animació, escenografia per a teatres, vestuaris, poemes-objecte, etc. Ha estat guardonada, entre altres, amb els premis Lazarillo de Tormes d'Il·lustració (1987), el Premi Nacional d'Il·lustració (1994) o el Premi Serra d'Or de la Generalitat de Catalunya (1995).

«Dibuixar és descobrir.

Dibuixar és escriure amb imatges.

Dibuixar és interpretar, representar.

*Dibuixar és il·luminar i veure-hi
amb uns altres ulls.*

Dibuixar també és representar-se.

*Dibuixar és fer un traç,
una pinzellada.*

*A mi m'agrada dibuixar,
però dibuixar, com escriure,
a vegades costa. »*

Toni Jiménez i Fajardo. *Fum fum fum*. Baula, 2011.

Noè Ribas. *Cançons d'estiu*. Baulena, 2012.

Ricard Bonmatí
Estimades feres
Baula, 2009.

Maria Torres i Palau
El Nadal de la rateta
Baula, 2009.

Miquel Desclot
Guia poca-solta
Baula, 2012.

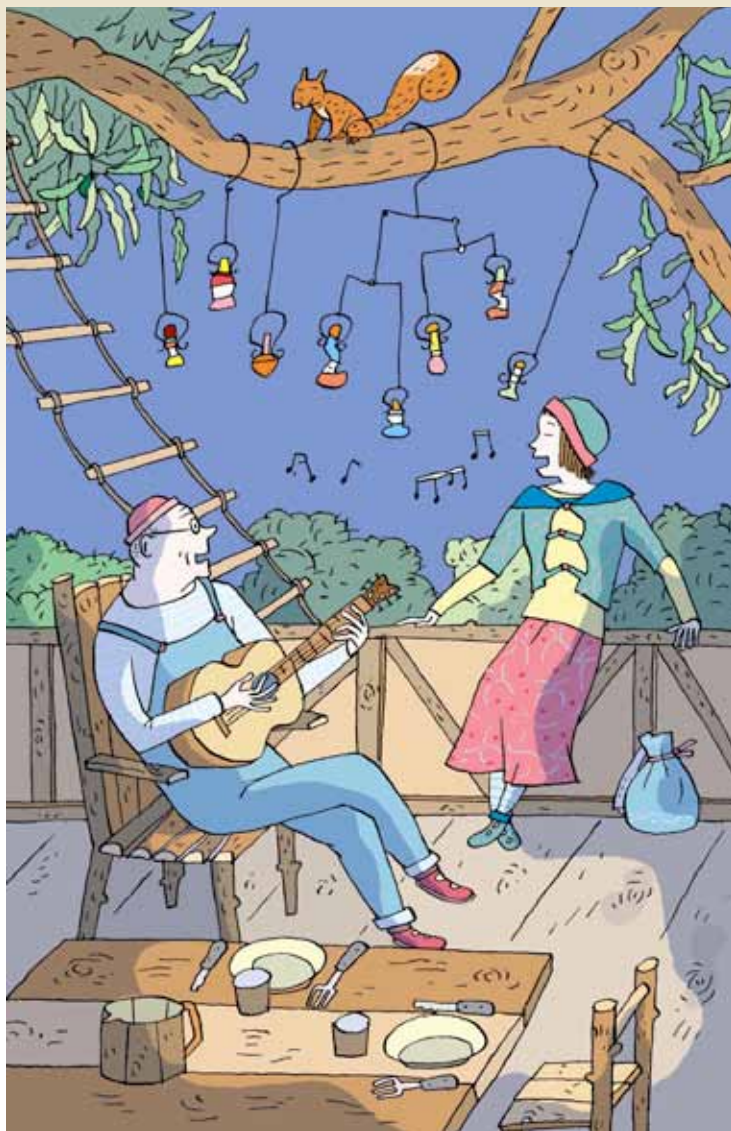
MARTA BALAGUER

MARTA BALAGUER I JULIÀ (Barcelona, 1953) és llicenciada en Història de l'Art (UB) i diplomada en Antropologia Social (UAB). Després d'assistir a classes de teatre de titelles a l'Institut del Teatre, es dedica a espectacles de carrer de gegants, titelles i música i, juntament amb la seva germana, recorre els pobles de Catalunya fent teatre d'ombres xineses. També participa en diversos programes de TVE per a infants, duts a terme amb titelles. La seva carrera comença el 1979 amb el llibre *Jaumet de les xanques*, que recull aquestes experiències i on apareixen els personatges que havien donat vida als espectacles. Inicia llavors una fructífera producció d'entre la qual destaquen *Llibre de vòlics i laquidambres* (1986), *Quan plou de nit* (1988), *Quina nit de Reis!* (1989) i *Jana la caçadora de sons* (2007).

Balaguer es considera hereva, entre altres, de Fina Rifa, que fou professora seva de plàstica a l'escola, d'il·lustradors catalans d'abans de la guerra, com Opisso i Junceda, i també de Lola Anglada, o del belga Hergé. Malgrat que la seva inquietud creativa ha fet que experimentés i evolucionés constantment, podríem definir el seu estil com a narratiu, fresc, amb detalls d'ironia i humor. Balaguer domina les tècniques més clàssiques i tradicionals com el gravat i el dibuix però és, a la vegada, una gran coneixedora de les noves possibilitats que ofereix l'era digital, fet que l'ha portat a combinar i explorar tècniques amb resultats tan sorprenents com el gravat digitalitzat de *Vet a aquí un pèl* (2008).

També és autora d'alguns contes, realitza cartells, *story boards* per a pel·lícules, fa postals animades, i d'uns anys ençà escriu els guions del còmic *Aventures i desventures de la Rita Pinyada*. Des de l'any 1998 imparteix classes de gravat i il·lustració a l'Escola d'Art de Sant Cugat i participa en programes de promoció de la lectura a escoles i biblioteques. Ha estat guardonada amb el Premi de la crítica Serra d'Or (1985, 1995 i 2009), el Premi Apel·les Mestres (1986), el Premi Lazarillo d'Il·lustració (1990) i el Premi Junceda d'Il·lustració (2007).

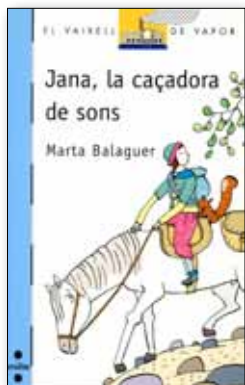
*«El dibuix pot ser una eina per a
a il·lustrar, per a descriure, per a
poder representar tècnicament la
realitat, per a representar-la no
tan tècnicament, per a fer story
boards, per a fer dibuixos animats,
per a explicar en un mapa un camí,
per preparar quadres o escultures,
per a transmetre emocions, per a
emprenyar, per a fer riure, per a
passar una bona estona.... també
per a guanyar-se la vida ...i.... per
donar sentit, en algunes ocasions, a
l'existència.»*

M. Àngels Juanmiquel i Rovira. *Vet aquí un pèl.*
Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008.

Cançons de bressol. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2012.

Marta Balaguer
Jana la caçadora de sons
 Ed. Cruïlla, 2007.

M. Àngels Juanmiquel i Rovira
Vet aquí un pèl
 Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008.

Cançons de bressol
 Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2012.

AMB VEU PRÒPIA

LOLA ANGLADA

“Jo igual dibuixava un arbre que una flor, que un infant, que un ocell. Tot crec que té una vida pròpia i un propi llenguatge”.

—
Enric Canals. “Conversa amb Lola Anglada”, *L’Avenç*, n. 13, febrer, 1979, p. 18.

MERCÈ LLIMONA

“M’he passat la vida dibuixant. Viví en un ambient molt apropiat. El meu pare era pintor. Tot eren llàpissos, pinzells. Si hi havia un regal, ja se sabia: llàpissos de colors, aquestes coses. El meu pare tenia un estudi al pis de dalt, de vegades ens deixava pujar. Jugàvem amb els uniformes que tenia com a models per pintar, ens disfressàvem”.

—
Montserrat Castillo. *Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil*, n.º 61, p. 45.

AURORA ALTISENT

“El 1972 em sedueix un pati de l’Eixample barceloní i a partir d’aquell moment em dedicaré, gairebé exclusivament, a plasmar en dibuixos a ploma la meua ciutat, Barcelona”.

—
G. Baliu, Ll. Jover i M. L. Samaranch (coord.). *Artistes a la cuina*, Sd. Edicions, Barcelona, 2005.

MARIA RIUS

“Quan faig dibuixos m’agrada molt pintar-los; per això m’agraden molt els acrílics. I també m’agrada molt el collage. De fet, retallar és una de les meves grans aficions. De petits, el meu germà Pep i jo ens posàvem malalts sovint: per distreure’ns, retallàvem i muntàvem casetes de paper. Ell és qui em va ensenyar a retallar bé!”

—
Eugènia Morer. “L’entrevista: La Maria, Il·lustradora”, *Cavall Fort*, n.º 1216, març, 2013.

FINA RIFÀ

“Sempre que faig un dibuix necessito situar-me en el text, jo sóc il·lustradora, necessito, per tant, una idea, una narració, alguna cosa que em digui què s’ha de representar; aleshores treballo molt el text, lleigeixo molt el text i penso com puc expressar allò amb una imatge”.

—
Entrevista a BTV. <http://finarifa.com/esbiobtv2.html>

ROSER CAPDEVILA

“D’originals mai n’he venut cap perquè jo trobo que els dibuixos, les il·lustracions, no han d’anar amb un marc i penjats a la paret sinó que el marc de les il·lustracions són els llibres, ja que les il·lustracions tenen una continuïtat perquè expliquen, visualment, una història als nens”.

—
“Roser Pros entrevista a... Roser Capdevila”, *Tarragona 21*, 10 de febrer, 2013.

PILARÍN BAYÉS

“Segur que a molts us passa... Jo quan dibuixo intento recordar-me que, quan era petita, em feia molta ràbia que l’il·lustrador dibuixés coses que no sortien al text! O també que hi hagués una porta oberta on al darrere no s’hi veïés res, perquè em semblava que el dibuixant havia volgut estalviar-se feina... i això no ho podia consentir”.

—
Eugènia Morer. “L’entrevista Pilarín Bayés, dibuixant”, *Cavall fort*, 1208, 2005.

LLUÏSA JOVER

“Aquests darrers anys també he volgut entrar en el món apassionant del gravat. M’interessa i procuro treballar sobre superfícies que no són pròpiament paper. Això m’estimula a buscar recursos tècnics i creatius i a entrar en l’aspecte “d’ofici” de l’art plàstic”.

—
G. Baliu, Ll. Jover i M. L. Samaranch (coord.). *Artistes a la cuina*, Sd. Edicions, Barcelona, 2005.

CARME SOLÉ VENDRELL

“Crec que un ha de tenir un estil molt definit, però no sempre un ha d’il·lustrar de la mateixa manera, que són dues coses diferents, no cal oblidar-ho.

Hi ha molta gent que sempre dibuixa igual... Hi ha determinats il·lustradors que m’agradaven molt, que em van emocionar però després em vaig adonar que tot ho il·lustraven igual i per a mi això no és correcte, ja que crec que és imprescindible adaptar-se al text i cada text et dóna un color, una textura, uns materials, una tècnica... Per a mi la tècnica sempre ha d’estar al servei de la idea”.

—
“Entrevista a Carme Solé Vendrell”, <http://www.ilustrandodudas.com>.

VIOLETA DENOÛ

“Els nens passaven molt de pressa les planes, nosaltres, com a mares, volíem amortitzar tot això, que invertissin temps, que a cada racó trobessin un detall que permetés als pares o als mestres contar llargues històries i fer servir molt de vocabulari”.

—
Carles Geli. “Teo, 35 años y en 3-D”, *El País*, 13-10-2012.

MONTSE GINESTA

“L’economia de recursos en el dibuix és fonamental, encara que de vegades com a lectors ens agradi el barroquisme. De vegades dóna més feina treure que posar detalls: el més difícil és seleccionar els elements fonamentals i desfer-se de la resta. Aconseguir un minimalisme ric en significats és molt complicat, i això que la gent veu un dibuix i pensa que tampoc serà per tant... No és així, posar pocs elements en el lloc adequat i omplir-los de sentit, aconseguir que tinguin un significat, és crucial”.

—
Arianna Squillon. “El arte de la proporción. Entrevista a Montse Ginesta”
Cuadernos de literatura infantil y juvenil, n. 215, 2011, p. 11.

MARTA BALAGUER

“Arriba un moment en què sí saps com vols treballar, com crear una història i, quant a l’estil, vas més segura, més tranquil·la. A mi m’interessa la part artística però també la part emocional, és a dir, explicar històries que emocionin, que facin riure i, de fet, potser m’ha pesat més això que la recerca d’uns resultats plàstics espectaculars”.

—
“Entrevista. Marta Balaguer. 25 anys de...”.

Aquesta publicació s'ha editat amb motiu de
l'exposició IL-LUSTRADORES.
Desembre de 2013

